

STM - sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö jaosto 16

Viite: U-kirjelmäluonnos, saapunut lausunnon 12.7.2017

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaiseksi yksilölliseksi eläketuotteeksi (PEPP-tuote) COM(2017)343/3 sekä siihen liittyvä verosuositus C(2017)4393/3

FINANSSIALA RY KANNATTAA LISÄELÄKEMARKKINOIDEN KEHITTÄMISTÄ

- Finanssiala ry (FA) pitää komission esitystä tervetulleena.
- Eläkkeiden riittävyys on haaste myös Suomessa, jossa on kuitenkin olemassa kattava lakisääteinen eläkejärjestelmä.
- Kokonaiseläketurvaa tulisi kehittää edistämällä kaikkia kolmea eläkepilaria.
- Komission ehdotus on oikeansuuntainen avaus, joka kuitenkin jättää lisäeläkemarkkinoiden kehittämisen kannalta keskeisimmät elementit kansallisesti päätettäviksi.
- Viime vuosina yksilöllisten lisäeläkkeiden uusmyynti on ollut Suomessa lähes olematonta eikä komission ehdotus sellaisenaan ilman kansallisia lakimuutoksia muuta tilannetta.
- Suomalaisille finanssialan yrityksillä tulee olla mahdollisuus toimia EU-jäsenmaiden rajat ylittävien eläkeratkaisujen tarjoajana.

1 Suomessakin tarvitaan lisäeläkkeitä

Komission aloitteen motiivina on huoli eläkkeiden riittävyydestä ja lisäeläkemarkkinoiden kehittymättömyydestä. Lisäksi komissiolla on tarve saada kehitettyä pääomamarkkinaunionia lisäämällä yksityisten henkilöiden varojen kanavoitumista institutionaalisten sijoittajien kautta reaalityömarkkinoiden investointeihin.

Eläkkeen riittävyys on haaste myös Suomessa, vaikka täällä onkin olemassa kattava ja sinänsä hyvin toimiva lakisääteinen eläkejärjestelmä sekä muu sosiaaliturva. Kokonaiseläketurvaa tulisi kehittää Suomessakin parantamalla kaikkien kolmen eläketurvan pilarin (lakisääteinen, ammatillinen ja yksilöllinen) toimintaedellytyksiä. Kattavakaan ykköspilarin eläketurva ja muu sosiaaliturva ei riitä rahoittamaan tulevaisuuden eläkeläisten kulutustottumuksia. Lisäksi heikentyvä huoltosuhde tekee vaikeaksi korottaa veroin tai veronluonteisin maksuin rahoitettuja eläkkeitä ja muita etuuksia.

Kehittämällä eläketurvan yksilöllistä ns. kolmospilaria voitaisiin osa kansalaisten odotusten ja rahoituksellisten realiteettien välisestä rahoitusvajeesta kattaa kansalaisten omalla vapaaehtoisella varautumisella. Suomessakin lähdettiin tälle tielle jo vuosikymmeniä sitten ja kehitys sai aivan uuden vivahteen vuonna 2010, jolloin markkinoille tuli eläkevakuutusten rinnalle verokannustettu pitkäaikaisen säästämisen PS-tuote. Kaikkien yksilöllisten lisäeläkkeiden uusmyynti on kuitenkin ollut verotuksellisista syistä jo vuosia lähes olematonta. Lukuisat lisäeläkesäästämisen edellytyksiä heikentäneet lakiuudistukset tekivät lisäeläkesäästämistä vaikeaselkoista ja kannattamatonta sekä kansalaisten että

eläkesäästämistuotteita tarjonneiden finanssialan toimijoiden näkökulmasta. Nykyinen uusien lisäeläkesopimusten eläkeikä, 70 vuotta, tekee yksilöllisestä lisäeläkkeestä liian kaukaisen tavoitteen suurimmalle osalle säästäjistä.

Kansalaisilla on kuitenkin sekä säästämishaluja että –mahdollisuuksia. Säästäminen eläkepäivien varalle on toiseksi yleisin säästämisen ja sijoittamisen motiivi. Olisi hyvä, jos tätä eläketavoitetta tuettaisiin ja hyödynnettäisiin Suomessa siten, että se kanavoituisi pitkäaikaiseen ja nimenomaan eläketarkoitusta varten räätälöityyn säästämiseen. Tähän myös komissio tähtää esityksellään.

2 Kansalliset verosäännöt avainasemassa

Komission asetusesityksessä jätetään kansallisen sääntelyn varaan kaikki keskeisimmät eläketuotteen houkuttelevuuteen vaikuttavat seikat kuten eläkeikä ja -aika. Esityksen liittyvä verotusta koskeva komission suositukseen ei linjaa yhtenäisiä EU-tasoisia reunaehtoja PEPP-säästämiseksi. Suosituksen lähtökohta on, että kansallisille lisäeläketuotteille myönnettyä verokohtelua on sovellettava ehdoiltaan vastaaviin PEPP-tuotteisiin. Komissio kuitenkin rohkaisee jäsenvaltiota myöntämään veroetuja myös sellaisille PEPP-tuotteille, jotka eivät täytä kaikkia kansallisia verokannusteiden ehtoja. Mikäli näin kävisi, FA näkee, että kotimaassa tarjolla oleville lisäeläketuotteille tulisi myöntää samat lievemmat ehdot.

U-kirjelmäluonnoksen mukaan PEPP-tuotteen verotusta käsitellään eri sijoitusmuotojen verokohtelua arvioivassa työryhmässä. Tämä on FA:n mukaan perusteltu foorumi aiheen käsittelylle, koska työryhmä tulee arvioimaan myös kertamaksuisen lisäeläkevakuutuksen verokohtelua. Näin ehkäistään yksilöllistä lisäeläketurvaa keskeisesti määrittelevien säännösten kovin sirpalemaista käsittelyä.

FA näkee, että menestyvän lisäeläketuotteen eläkeiän ei tulisi olla saavuttamattoman olinen, kuten se nykyään on. Harva kuitenkaan pystyy jäämään eläkkeelle pelkkien omien säästöjensä turvin ainakaan kovin montaa vuotta etukäteen ennen virallista eläkeikää, joten lisäeläkkeen rooli on ennen kaikkea täydentävä. Jos täydentävää palasta joutuu kuitenkin odottamaan kovin pitkään, se vähentää motivaatiota nimenomaiseen eläkesäästämiseen. On huomioitava myös se, että edes ajatuksellinen mahdollisuus ennenaikaiseen eläkkeelle jäämiseen saattaisi olla joillekin se tekijä, jonka avulla jaksaisikin työelämässä vähintään lakisääteiseen eläkeikään saakka. Jos siis PEPP:n mahdollisuuksia halutaan Suomessa hyödyntää, se edellyttäisi kotimaisen verosääntelyn sisältämien lisäeläkkeen reunaehtojen uutta arviointia.

3 U-kirjelmäluonnoksen arviointia

FA:n arvion mukaan U-kirjelmäluonnoksessa korostuu vakuutusnäkökulma etenkin kun ottaa huomioon sen, että esityksen mukaan PEPP-tuotetta voisivat tarjota varsin monet erilaiset finanssialan toimijat. Esimerkiksi kirjelmäluonnoksen kohdassa 3.6 pääomatakuu liitetään vain vakuutusyrityksiin, vaikka myös pankit voivat tarjota sitä.

3.1 Komission esityksen vaikutukset (U-kirjelmäluonnoksen kohta 5)

U-kirjelmäluonnoksessa korostuu kotimaisella markkinalla toimiminen. Komission esitys voi kuitenkin avata suomalaisille finanssialan yrityksille mahdollisuuksia toimia rajat ylittävästi siten, että ne tarjoavat PEPP-tuotetta Suomesta käsin muihin EU-

maihin näiden maiden sääntelyn mukaisena. Kirjelmäluonnoksen kohdan 5.2 ensimmäiseen kappaleeseen FA ehdottaa lisättäväksi maininnan siitä, että esitys saattaisi avata *kaikille* PEPP-tuotetta tarjoaville finanssialan toimijoille mahdollisuuden kehittää *rajat ylittävää* toimintaa.

Kohdan 5.2 toisessa kappaleessa oleva kysynnän muutoksen todennäköisyyden arviointi on FA:n arvion mukaan hankalaa, vaikkakin Suomessa jo olemassa olevien eläkevakuutuksen ja PS-tilin suosio on sääntelymuutosten vuoksi jäänyt vähäiseksi. Komission esityksen myötä olisi kuitenkin perusteltua ottaa uudelleen arvioitavaksi lisäeläkesäästämiseen kannustamisen tarve Suomessakin.

Ylipäänsä komission esityksen vaikutuksia arvioitaessa FA näkee esityksellä mahdollisesti olevan positiivisia vaikutuksia alan yritysten toimintamahdollisuuksien lisääntymiseen sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Suomessa PEPP:n potentiaalın hyödyntäminen tosin edellyttäisi muutoksia kotimaiseen sääntelyyn.

U-kirjelmäluonnoksen kohdan 5.3 toisen kappaleen kuluttajansuojaa koskeva arviointi on FA:n näkemyksen mukaan sangen erikoinen. Ne palveluntarjoajat, jotka komission esityksen mukaan saisivat tarjota PEPP-tuotetta, ovat EU:n harmonisoidun sääntelyn kohteena ja niihin kohdistuu kunkin alan tarpeisiin suunnattu ja pääosin varsin tuore sääntely. Sijoittajansuojassa ei ole merkittäviä eroja kokonaisuutena arvioiden.

Kohdan 5.3 kolmannen kappaleen osalta toteamme, että vakuutusyhtiön, vakuutusedustajan ja sijoituspalveluyrityksen tarjotessa PEPP-tuotetta tullaan noudattamaan vakuutusten tarjoamisesta annettavan direktiivin ja MiFID2-direktiivin menettelytapasäännöksiä. Säännöksiin sisältyvät menettelytavat tuotteiden tarjoamisesta neuvolla tai ilman neuvoa. PEPP-tuotteiden tarjonnassa noudatetaan siis samoja menettelytapoja kuin muita sijoitustuotteita tarjottaessa, ja tämä on asianmukainen lähtökohta. Asiakkaalle on lisäksi annettava selkeä tieto siitä, mihin asiakasta koskeviin tietoihin ja selvityksiin myynti perustuu, ja annetaanko neuvoa vai ei.

3.2 Valtioneuvoston alustava kanta (U-kirjelmäluonnoksen kohta 6)

U-kirjelmäluonnoksen kohdan 6 toisessa kappaleessa mainitaan "kaikki" finanssialan yritykset, vaikka komission esityksessä on artiklassa 5 tarkka lista siitä, mitkä yritykset voivat saada EIOPA:lta PEPP-toimiluvan

Kohdan 6 kolmannen kappaleessa mainitut vakavaraisuusvaatimukset eroavat toisistaan siksi, koska ne on sovitettu kunkin toimijan erityispiirteisiin. Lisäksi osa tuotteista on ns. tasepohjaisia, missä "varat" ovat palveluntarjoajan nimissä ja asiakkaalla on sopimukseen perustuva saaminen. Tällöin asiakkaan asema riippuu yrityksen maksukyvyvystä (talletus/vakuutus). Toisaalta tuote voi olla sellainen, missä varat on erotettu yrityksen varoista. Pääomavaatimus on tällöin pienempi, koska riski ei ole samanlainen kuin edellä. Viitaten kirjelmäluonnoksen viimeiseen kappaleeseen voidaan lisäksi tässä yhteydessä mainita, että näissä tilanteissa PEPP-palveluntarjoajan konkurssissa asiakkaan varat ovat siirrettävissä muualle.

Kohdan 6 kolmannessa kappaleessa mainittu biometrisen riskin turvaaminen on yksi komission esityksen epäselvistä kohdista, jos sillä todella viitataan muihinkin PEPP-toimijoihin kuin vain vakuutusyhtiöihin. Asia on, kuten U-kirjelmäluonnoksessakin sanotaan, eli jos tuotteeseen sisältyy vakuutusturvaa biometrisen riskin varalle, kyse on vakuutustoiminnan harjoittamisesta.

Kohdan 6 viidennessä kappaleessa arvioidaan sitä, olisiko mahdollinen PEPP-uusmyynti vain siirtoa toisen palveluntarjoajan jo aiemmin hallinnoimista varoista uuteen PEPP-tuotteeseen. Tämä on kuitenkin asia, joka tulee jättää asiakkaiden päätettäväksi, kunhan vain kilpailutilanne on lähtökohdiltaan ns. level playing field.

4 Komission esityksen joidenkin yksityiskohtien arviointia

Komission esitys on laaja ja joiltain osin varsin yksityiskohtainen. Ottaen huomioon sekä komission esityksen että U-kirjelmäluonnoksen ajankohta ja kommentointiajan lyhyys FA toteaa, että tätä lausuntoa valmisteltaessa ei ole voitu analysoida vielä läheskään kaikkia esityksen relevantteja kohtia.

4.1 Eläkkeen maksuvaihtoehdot

Eläkkeen ulosmaksuvaihtoehdoiksi komissio määrää jäsenvaltioita sallimaan sekä kertasummaisen, määräaikaisen ja elinikäisen tai näiden yhdistelmän. Kaikkien palveluntarjoajien ei tarvitse kuitenkaan tarjota kaikkia näistä vaihtoehdoista. Kerralla tai alle 10 vuoden määräaikana tapahtuva säästöjen ulosmaksu aiheuttaisi Suomen tuloverolain mukaan sen, että maksut eivät olisi vähennyskelpoisia. Vaikka jäsenvaltion tulee sinänsä sallia kaikki asetuksessa mainitut erilaiset säästöjen purkutavat, ei kaikkia purkutapoja tarvitse olla kaikissa PEPP-tuotteissa, jolloin vähennyskelpoisuus voitaneen myöntää vain TVL:n mukaisille PEPP-tuotteille.

4.2 Eläkkeen siirrettävyys, ”osastointi”

FA haluaa nostaa esille esityksen artiklojen 12-17 mukaisen PEPP-tuotteen siirrettävyyden, joka tarkoittaa oikeutta jatkaa säästämistä olemassa olevaan PEPP-sopimukseen, vaikka henkilö muuttaisikin jäsenvaltiosta toiseen. Tällöin hänelle avataan uuden jäsenvaltion ehtojen mukainen ”osasto” jo olemassa olevaan PEPP-sopimukseen. Asiakkaalla on oikeus saada avattua osastoja jokaista jäsenmaata varten samaan sopimukseen. Käytännössä tämä valmius pystyä käsittelemään monien jäsenmaiden osastoja eri asiakkaiden sopimuksessa ei tee tuotteesta ainakaan yksinkertaista eikä edullisesti hoidettavaa eikä sitä voine tarjota kuin varsin suuret toimijat. Lisäksi koko ”osastointi” tarkoitus hämärtyy artiklassa 16, jonka mukaan varoja voidaan siirtää eri osastojen välillä asiakkaan pyynnöstä.

FINANSSIALA RY

Lea Mäntyniemi